

BINGEN BATIZ, OLERKARI

Eleiz-gizona da Batiz, karmeldar. Eta eleiz-gizonak, nire ustez, olerkari izan bear dau. Erritik jagia, lurretik, izaditik, danok daroagu izatean politikazko olerkia, eta beronek bizkor-azo bear gaitu guztiak.

Eleiz-gizona, erriko seme danez, eta erlejiño arazoari emona, giza-batasunean ari da. Edo ekin bearra dauka. Zelan? Olerkari izango da, poesia ta ederra jaso ta gizar-tean ereiñez, azirik bikainena zabalduko dau, goi-azia jakiña, eder betikoa; eleiz-gizonak Jainko-itzaren soloa landu bear dau gauza guztien gaiñean.

Apaizak edo prailleak erriaren aurrean lan dagi, agiriko gizona da. Eta agiriko langilleak, eleiz-gizonak batez be, gozotasun ederrez kutsatu ta asetua agertu bear dau, maitasuna, bakea, otzantasuna, poza dariola. Erriko eredu ta biotz-erakarle; egiatzko poetak orrela izan jatzuz aldioro. Udabarrian, egun-argitzez bat, txori talde kantari: zuretzat ikasbide eleiz-gizon olerkari.

Gizaseme

Aita bidezain ebalarik, Gerrikaitz'en jaiotzean gure Batiz, 1907'ko abenduaren 23'an. Gero, bere ume-egunik geienak Markiña'n egiñik. Ibiltari aspergaitza, ez da gitxi dantzatu munduan zear; gaur, alan be, geldi samar daukaugu Donostia'n Amara'ko karmeldar komentuan, urte mor-doaz abailduta.

Gaztetxo zala karmeldar izateko gogoaz oarturik, Naparroa'ko Billafranka'ra zuzendu eben nagusiak, antxe osotuaz lenengo ikasketak, eleiz karrerak eskatzen dabanak ain zuzen. 1923'ko urriaren 12'an artu eban karmeldar jantzia, urrengo urtean, 13'an, profesia txikia egiñik. Ikasketak erdi-amaitu ta Kolonbia'ra joan ondoren, an Leiva errian mezakotu zan 1931'ko garagarillaren 19'an. Medellin'en be egotaldi bat egin eta emen gexoturik, Euskalerrira biurtu zan, Larra'n eta Begoña'n bizi izanaz.

Gero, 1936'ko burruka, istillu ta zaparradak. Guda oiñean ibilli zan gudarien kapellau, eta azkenez, giltzapean, Begoña, Nanklares, Dueñas eta Karmona'n, guztiz iru urte. Karmona'tik urten ebanean, Euskalerritik kanpo bizi izateko zigorra emon eutsoen eta Santander'ko Soto-Iruz'en igaro zituan lau urte. Emendik Peru'ra aldatu ta Trujillo'n eta Lima'n bizi izan zan bost urtez. Gero barrero Kolonbia'ra ta Panama'ra, ta ostera Kolonbia'ra ta orrelaxe, tarteka Euskalerrien be egotaldiak egiñikan.

Olerkari

Praille ta olerkari dogu Aita Batiz. Noiz asi jakun idazten? Ikasle zala nunbait. Donosti'ko "Argia"-k urtero bere Egutegia atera oi eban, ta 1936'ko zenbaki edo urtean, Barbin'ek izenpetuta, Aita Batiz'en ipuin bi datoz: "Ixaka artzaintxoa" ta "Potolo", guztiz polito moldatuak. Gero, bere mixiolari lanak albora itxi barik, beti jarraitu izan dautso idazteari ta olerkigintzari, lanak izenpetzeko "Batiz'tar Nikola", "Barbin", "Xalokin" eta abar erabillirik.

Euskera gozo ta oparoz adierazten ditu Batiz'ek bere barne-sentipenak. Era askotakoak adierazo be, geienak eleiz-gizon danez goi-jariozkoak dirala be. Ortik gaiñera ez dabil txarto, koplarik bikain sutsuenak bait dira goitar kutsuzkoak. Beeko loa goitiko euriak ikuzten. Ipuin arloan ez dau gitxi idatzi, sariak be pitean pitean eskuratuz.

1938'an, Nanklares'ko apaiz-espetsuean egoala, olerki bi ondu ebazan guztiz sentokorrak: "Txori lotuak mendia ames" eta "Begoña'ko Andra Mariari otoya". Ona euroatik estrofa bana:

Bata: "Lengo txorien doñu ordez,
Capronni beltzak arrano lez,
Euskal-Erria su ta garrez
triska, birrindu, suntsi naye." "

Bestea: "Zergaitik, Ama, bakean ordez
daukagu guda gogorra?
Zergaitik lengo pozen lekuan
eruan bear zigorra?" "

Olantxe samur ta sakon darrai, lan bietan, olerkariak. Bigarrena edu onetan amaitzen dausku:

"Bizkai Zaindari ta Ama zaitugu;
zaindu, ba, Bizkai maitia!...
Euskal-Erriko Erregin zara...
"Azkatu" Euskal-Erria...!"

1957'an Tumako-Kolonbia'ko El Charco deritxon erritxoan mixiolari egoala "Ezin dut, Jauna" izenekoa argitaratu eban EUZKO-GOGOAN. Ezin zituan, antza, baltz areik bide onera ekarri, ta Jaunari diñotsa:

"Ezin dut, ez, Jauna, ezin dut eraman
sorbalda gaiñean gurutz ain aztuna:
bidea baidut latz, gogor eta illuna,
eta nik indarrrik gutxi dut neregan."

Atzerriz atzerri Kristoren Itza zabaltzen mixiolari egillen arren, amak ezarri eutson euskal garra izate barru ondo josirik eroian beti. Maite eban euskera. Panama'n egoala, 1967'an, onela eio euskun amalauko au:

Kantari izan nai nuke, olerkari,
zuaitz abarrik abar, txoriak lez,
abesten jardutzeko goiz ta arratsez
zeru lurren Egille Jainkoari.

Bañan ez-jakiña naiz t'ezin ari
gure ele zarrak ditun itz ederrez
ta beste izkerakin nik deus nai ez;
damaiodan, ba, oro Euskerari.

Gure aiton maiteen mintzo zarra,
ludiko izkuntzetan goxoena,
Jainkoa goratzeko zu bakarra!

Zu Euskal-Erriko altxor bikaina;
euskal semeentzat zu ederrena;
zu gure oitura ta enda-zaina!

Karmeldarren arteko oitura da, bat-edo-baten jaiotz-eguna ospatzean, bazkaritan-eta, bertsoak abestea. Olako ainbat daukaz Aita Batiz'ek, batez be Markiña'n egoalarik egiñak, Lon Arteaga, Luis Baraiazarra, Lino Akesolo'ri, Panama'n egoala Aita Telesforo Larrazabal'i ta Colon'go katedralean Markos Zuluaga gotzaiñari eskiñiak. Ba-daki, beraz, balioko gizasemeak goresten.

Biotz aundikoa koplari danik ezin dau iñok ukatu. Nik sarri idatzia dot Aberria maite izaten erbestez ibillita ikasten dala ondoen, eta gure Batiz'en lanak abertzaletasunez

gantzuturik dagoz. Bere bertsoak asko ta asko beintzat kanturako burutuak dira, neurritz eta errimaz egoki biribilduta. Markiña'n bizi zala, ango eleizan kantetako "Gurutz Bide" barri bat bear zala-ta, 1973'an barri bat egin eban bertsoan, zortzikoz, bioztuna, amalau egotalditan.

Lanak jazteko irudi polit liraiñak artzen ez dogu exkasa. Irakur "Artzaia ta bildotsa" deritxona. Ameriketan osotua da, an mixiolari ziarduela. Ez da gitxitan jazoten au mixiño-lurrean.

"Txabolatean artzaia negarrez...
Ardi bat zaio galdu aitz-artean.
Arkumetxoa beeka aldamenean,
amatxori deika oiú samiñez.

Artzaiarentzat poz, atsedetik ez,
bildotsaren oiúak aditzean.
Maitero artu du, bai, magalean,
bere ontzitik esnea emanez.

Eta olaxe azi zun bildotsa,
egin arteño ardi ederrena;
ordun, bai, poztu zitzaion biotza!

Ardi ura baño ederragorik
etzun artaldean. Bera lenena.
Artzaiarentzat etzan onagorik."

Olerkariak zuzena daroa bere kautan; urkoari on egiñez doa bizitza zear. Bai, egiaz esan euskun J. R. Jimenez espaiñar poeta bipillak, erriaren onerako lan dagiana, gizaseme zuzena dala, olerkari bat.

AITA ONAINDIA

ZER

ALDIZKARIA

- ILLEROKOA (MENSUAL)
- BIZKAIERAZ IDATZIA (EN BIZKAINO)
- ERRI-JAKINTZAREN GAIK (MATERIAS POPULARES)
- IRAKURGAI ERREZ-ERREZAK (LECTURA FACIL)
- ARAZO SAKONAK AZTER'TUTA (ANALISIS DE TEMAS)

ARPIDETU ZAITE!

ZER
EUSKERAZALEAK

Colón de Larreátegui, 14-2.º - BILBAO-1